

Uddevalla

Sveriges första EMAS - registrerade kommun

Miljöredovisning för verksamhetsåret

2008

UDDEVALLA KOMMUN

Miljöredovisningen för 2008, en uppgraderad kortversion av 2006 års redovisning. Nästa fullständiga redovisning – som avser 2009– kommer under våren 2010.

Miljöredovisning 2008 Uddevalla kommun, april 2009

Faktaunderlag: Uddevalla kommun miljösamordnare

Birgitte Johansson, 0522-697358 e-post birgitte.johansson@uddevalla.se

Pia Svensson 076 806 3123 pia.svensson@uddevalla.se

Bengt Berling, 0522-697322 e-post bengt.berling@uddevalla.se

alternativ vår hemsida www.uddevalla.se

Omslagsbild: Mikael Reinhart kommunekolog Uddevalla kommun.

Miljöredovisningen är granskad och godkänd av ackrediterad miljökontrollant (nr 1639)
SEMKO Certification AB

Mål och resultat 2008

Uddevalla kommun blev 2004 – vilket vi är mycket stolta över – Sveriges första Emas-registrerade kommun. EMAS - miljöledningssystem är vårt verktyg för att prioritera och följa upp de miljöinsatser som förväntas ge bäst effekt inom kommunens olika verksamhetsområden. Årligen granskas vårt miljöarbete av externa miljörevisorer.

Granskningen som har skett under året visar att miljöarbete skapar goda förutsättningar för en miljö och klimatsmart verksamhetsutveckling. Vår miljöredovisning omfattar både den interna verksamheten och det utåtriktade miljöarbetet till våra kommuninvånare, näringsliv och övriga organisationer.

Detta har bland annat hänt under året:

- Samtliga gemensamma detaljerade miljömålen uppfyllts.
- Ett nytt kalendarium för möten och arrangemang inom miljöområdet – Biologisk mångfald – tagits fram tillsammans med Studieförbundet och deras medlemsorganisationer samt Bohusläns museum.
- I september anordnas en bilfri dag för kommuninvånarna. Många kommuninvånare passade på att gå en tipspromenad i centrum och ta en cykeltur eller vita båtarna ut till Gustavsberg.
- En miljökonferens för anställda, politiker och allmänheten har också genomförts med Stefan Edman som gästföreläsare. Stefan Edman tog bland annat upp möjligheter hur vi kan minska vår klimatpåverkan genom kulturupplevelser framför konsumtion.
- Kommunens anställda kan från och med i år leasa miljöbilar. I utbudet finns etanol och biogasbilar från fyra olika återförsäljare. 45 bilar är sålda till anställda i Uddevalla kommun av totalt 64 i hela Fyrbodal. Beräknad minskning av CO² utsläppen är 89 ton/år för de leasade bilar.
- Solpanelen på Stadshuset har producerade 29 361 kWh. Det motsvarar ungefär förbrukningen i 1st äldre eluppvärmd villa.

Kommunstyrelsen har tillsammans med beredningen för miljö och klimatfrågor under 2008 tagit fram nya gemensamma detaljerade miljömål med inriktning att minska klimatpåverkan. Handlingsplaner kommer att arbetas fram av kommunens förvaltningar.

Havskurens avfallsanläggning ingår ej i miljöredovisningen. Anläggningen håller på att täckas och kommer att fasas ut efter hand.

Är vi bra idag – blir vi bättre?

Varje betydande miljöaspekt har bedömts utifrån kommunens egen situation eller i jämförelse med Sveriges Ekokommuner. Inom miljöaspekten avfall gör vi en jämförelse med branschorganisationen för avfallshantering och återvinning, (se avfallsverige.se och FTI.se).

I kolumnen ”Är vi bra idag?” redovisar vi vår bedömning för nuläget inom respektive aspekt. Är gubben glad betyder detta att nuläget är positivt, är gubbe ledsen är nuläget negativt är gubben medioker är nuläget oförändrat.

I kolumnen ”Blir vi bättre?” har pilar använts för att ange utvecklingens riktning. Pilarnas riktning bygger på en treårs trend där den gröna uppåtgående pilen att trenden är bättre år från år och den röda nedåtgående pilen visar på en försämring år från år och den gul pil visar på en oförändrad trend under denna period.

Där ett nyckeltal bygger på antalet anställda i kommunhuset, anställda i hela kommunen samt antalet kommun invånare har vi i de två första fallen utgått från personalavdelningens uppgifter på 350 st anställda i kommunhuset och 4910 st anställda i Uddevalla kommun. Uppgiften om antalet kommun invånare har tagits från SCB och är för 2008 ca 51 000 invånare.

Vi har i år kompletterat med en extra tabell med ett urval av nyckeltal som Sveriges Ekokommuner¹ använder för att följa upp att utvecklingen i medlemskommunerna går åt ”rätt” håll, det vill säga mot en hållbar utveckling.

---

¹ Sveriges Ekokommuner är en ideell förening som arbetar för att Sveriges alla kommuner ska bli hållbara och har 74 medlemskommuner.

1. Medborgare och lokala verksamhetsutövare samt 15. Övriga intressenter

Betydande aspekt: Information till medborgare och lokala verksamhetsutövare	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag ² ?	Blir vi bättre
Antal planerade möten/aktiviteter i kalendrier biologiskt mångfald	st	66	67	60		➔
Antal besökare på hemsidan uddevalla.se inkl. underliggande sidor	st	6 547 769	10 508 606	14 829 775		➔

Gröna nyckeltal jämförelser med Sveriges ekokommuner	sort	Uddevalla kommun	Är vi bra idag?
Andelen åkermark som omfattas av EU:s stödregler	%	26,15	
Andelen åkermark som omfattas av KRAV-kontroll	%	14,6	
Andelen skyddad natur	%	4,1	

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Uddevalla kommun ska verka för att samtliga medborgare och lokala verksamhetsutövare medverkar till att minska den totala miljöbelastningen. Uddevalla kommun ska aktivt samverka med alla intressenter i strävan för en hållbar utveckling.	Uppdatera hemsidan på engelska och svenska	Uppfyllt

Information till medborgare, lokala verksamhetsutövare och övriga intressenter följs upp årligen genom ett nyckeltal. Under 2008 togs ett nytt kalendarium fram för möten och arrangemang inom miljöområdet tillsammans med Studieförbundet och dess medlemsorganisationer samt Bohusläns Museum. Det har genomförts 60 olika möten och arrangemang.

I september anordnades en bilfri dag för kommuninvånarna. Många kommuninvånare passade på att gå en tipspromenad i centrum, ta en cykeltur eller vita båtarna ut till Gustavsberg. Fina priser delades ut till dem som deltog i tipspromenaden. Arrangemang skedde tillsammans med bland annat Studieförbundet, Naturskyddsföreningen, Gustavsberg, och Uddevalla Cykelföreningen

Besökare på våran hemsida ökar kraftigt år från år och på första sidan kan man lätt komma in på kommunens miljösidor. Det gemensamma detaljerat miljömål som har uppfyllt är att uppdatera hemsidan på både engelska och svenska. Här finns det information om vårt EMAS-arbete och vad som händer inom miljöområdet i kommunen.

De gröna nyckeltalen visar på att kommunen ligger väl till i jämförelse med Sveriges Ekokommuner både när det gäller ekologisk åkermark och naturskyddat område.

2. Myndighetsutövning

Betydande aspekt: Myndighetsutövning inom miljöområdet	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag ² ?	Blir vi bättre?
Antal miljögranskade beslut rörande föreskrifter och taxor enligt mall/Totala antalet beslut med miljöpåverkan	%	33	50	100		➔
Antal ärenden enligt Miljöbalken som har lett till beslut.	st	689	584	717		➔
Antal invånare/antal ärenden enligt Miljöbalken	st	73	87	71		➔

² Bedömning utifrån vår egen verksamhet

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
All myndighetsutövning inom Uddevalla kommun ska ske med största möjliga miljöhänsyn.	Alla berörda nämnder ska använda bedömningsmallen för myndighetsbeslut enligt rutin 5.0.1 Myndighetsutövning i miljöhandboken, Rutinen beskriver vilka typer av beslut där mallen ska användas.	Uppfyllt

Myndighetsutövning som berör miljöområdet sker inom Kommunstyrelsen, Miljö- och stadsbyggnadsnämnden samt Tekniska nämnden och består av fastställande av lokala föreskrifter, fastställande av taxor, tillsyn, tillståndsgivande, bidragsgivning samt fastställande av detaljplaner. Samtliga former av myndighetsutövningen sker med stöd av Kommunallagen och Förvaltningslagen.

Det finns rutin som beskriver vilka typer av beslut som avses och när bedömningsmallen ska användas. Det är beslut som rör lokalisering av bebyggelse, VA-frågor, renhållningen, lantmäteriärenden, planärenden, samråd och remissförfarande med strategiskt viktig karaktär. Delegationsärenden avses inte

Miljöområdet följs upp genom att beräkna antalet miljögranskade beslut i relation till det totala antalet beslut. En bedömningsmall är framtagen för att underlätta och tydliggöra vilken miljöpåverkan ett beslut ger. Beslut som fattas ska bedömas utifrån de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen (se Västra Götalandsregionens hemsida www.vgregion.se).

Den framtagna bedömningsmallen säkerställa att Uddevalla kommuns myndighetsutövning sker med största möjliga miljöhänsyn. Det gemensamma detaljerade miljömålet har bidragit till att användning av bedömningsmallen har ökat till 100% och används numera i samtliga miljöärenden enligt den rutin som finns i Miljöhandboken.

Miljöområdet följs även upp genom antalet ärenden som handläggs enligt miljöbalken och som tas beslut om i nämnden. Som ett jämförelsetal – antalet invånare per ärende.

Inför nästa år kommer vi att arbeta fram ett nytt nyckeltal som bättre speglar tillsynsarbetet inom vår verksamhet.

3. Produktion av varor och tjänster

Betydande aspekt: Beslut rörande miljö (ej myndighetsutövning)	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal miljögranskade beslut rörande planer och strategiska dokument enligt mall/Totala antalet beslut	%	0	66	100	😊	➔

Betydande aspekt: Utbildning	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Totalt antal elever (grundskola och gymnasium)	st	13 546	13 518	13 509	-	-
Antal besökare Naturskolan Åleslån	st	3 620	3 800	3 755	😊	➔
Andel av det totala antal elever	%	26,7	28	28	😊	➔
Antal skolor anmälda till Grön Flagg/ Totala antalet skolor	%	28,5	32	28,5	😊	➔

Betydande aspekt: Teknisk service	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal renhållningsabonnenter	st	17 800	16 420	16 420	-	-
Antal leveranspunkter vatten	st	6 812	6 941	7 061	😊	➔
Antal ton slam	ton	4 395	3 928	3 145	-	-
Antal leveranspunkter avlopp	st	6 948	7 078	7 340	😊	➔
Reningsgrad, fosfor (omhändertagande)	%	96	97	96	😊	➔
Reningsgrad, kväve (omhändertagande)	%	71	66	63	😊	➔

Total mängd hushållsavfall (gröna, röda och övriga påsar)

ton

10 500

10 379

10 487

Övergripande mål

Gemensamma detaljerade mål

Resultat

All produktion av varor och tjänster inom Uddevalla kommun ska göras med minsta möjliga negativa påverkan på miljön och på ett resurssnålt sätt.

Alla berörda nämnder ska använda bedömningsmallen för produktion av varor och tjänster enligt rutin 5.0.2 i Miljöhandboken

Uppfyllt

Inom detta miljöområde har tre betydande miljöaspekter identifierats. Bedömning för nuläget är gjord i jämförelse med den egna verksamheten för de flesta av nyckeltalen. Aspekten andelen skolor anmälda till Grön Flagg som vi har jämfört oss med övriga Sverige och utgått ifrån uppgifter från Håll Sverige Rent

- Beslut rörande miljö (ej myndighetsutövning): innefattar bland annat Kommunfullmäktiges beslut om strategiska dokument, visioner, policys, översiktsplaner samt styrande dokument som verksamhetskort och verksamhetsplan. I samtliga av dessa beslut har bedömningsmallen används.
- Utbildning: all utbildning påverkar eleverna och ett av utbildningssyftena är att skapa förutsättningar för att utveckla ett hållbart samhälle. En positiv trend kan vi visa inom skolan. Naturskolan har en bibehållen hög nivå på besökare. Många förskolor och skolor arbetar med Grön Flagg som är Håll Sverige Rents egna miljömärkning för skolor. Alla kommunägda skolor i ingår i kommunens EMAS-registrering vilket är betydligt högre än genomsnittet (11%) bland Sveriges Ekokommuner
- Teknisk service innefattar all kommunal service och mäts bland annat genom antalet leveranspunkter för distribution av rent vatten och omhändertagande av avloppsvatten samt avfallshantering. Vi har ett bra omhändertagande på vårt vatten i hela Uddevalla kommun, som vi renar från kväve och fosfor för att minska risken för övergödning. Reningsgraden på kväve har sjunkit något och beror på säkring av berget där bassängerna finns i reningsverk. Under 2008 har biosteget påverkats av detta och har inte gått på full kapacitet vilket har påverkat reningsgraden. Mängden hushållssopor är oförändrat under de senaste åren.

Miljömålet är att använda den framtagna bedömningsmallen som är ett underlag för politikerna inför beslut och som visar på vilket sätt beslutet påverkar miljön. Det ger politikerna möjlighet att se vilken miljöpåverkan beslutet kommer att få. Detta miljömål har uppfyllts.

Den direkta miljöpåverkan från detta område återfinns under många av de andra miljöområdena; framförallt energi, vatten, avlopp, avfall och transporter.

4. Material och råvaror samt 10. Inköp och upphandling

Betydande aspekt: Användning av material och råvaror	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Kontorsmaterial	kr	5 167 000	5 074 593	5 310 264		
	kr/anst	1 027	1 010	1 082		
Antal A4 kontorspapper	st	9 810 282	10 753 150	13 102 250		
	st/anst	1 949	2 141	2 668		
Totalt uttag av råvatten	m3	4 457 228	4 109 839	4 461 992		
Inköp av ekologiska livsmedel i den kommunala verksamheten	%			2,6		-

Betydande aspekt: Inköp och upphandling	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Andel centrala upphandlingar där miljökrav ställs	%	100	100	100		
Andel leverantörsbedömningar där miljökrav ställs	%	100	100	100		

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
------------------	----------------------------	----------

Förbrukningen av material och råvaror inom Uddevalla kommun ska minimeras och användningen av miljöanpassade material och råvaror ska prioriteras.

Miljöhänsyn ska tas i samband med samtliga inköp och all upphandling.

Miljöområdet som berör material och råvaror följs upp genom tre nyckeltal. Nuläget har bedömts utifrån den egna verksamheten för alla nyckeltal, undantag inköp av ekologisk mat där bedömningen sker utifrån Ekokommunerna i Sverige.

Kostnaden för kontorsmaterial håller en relativt jämn nivå per anställd. Under några år har pappersförbrukningen minskat med 28% men har under 2008 ökat kraftigt och vi använder fortfarande mycket papper i organisationen

Under 2008 har nya inriktningsbeslut tagits för att öka andelen ekologiska livsmedel inom skolan verksamhet och en grupp har tillsatts med politiker och tjänstemän som stöd i detta arbete. Inom den kommunala verksamheten köper vi in 2,6% ekologiska livsmedel och Sveriges Ekokommuner köper i genomsnitt in 5,5% ekologiska livsmedel, så här har vi en förbättrings potential .

Vid inköp och upphandling innebär målet att miljöpåverkan och resursanvändning ska minimeras i samtliga led, i samband med tjänstens genomförande eller varans produktion. Bedömningen av miljöpåverkan ska göras med ett livscykelperspektiv.

Vid samtliga centrala upphandlingar ställdes under året miljökrav. För att underlätta kommunala verksamheternas inköp av miljöanpassade produkter och tjänster genomfördes en 100 procent leverantörsbedömning av kommunens leverantörer ur ett miljöperspektiv. Bland annat ställs krav på att leverantören ska arbeta utifrån någon form av miljöledningssystem eller på annat sätt med ett planerat miljöarbete. Resultatet är redovisat internt på intranätet "Inblicken".

Det övergripande målet innebär dels att vi själva ska arbeta aktivt med hushållning, dels att vi ska verka för att medborgare och lokala verksamhetsutövare minimerar sin förbrukning.

5. Energi

Betydande aspekt:		2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Användning av el och olja	Sort					
El Walkersborgs-badet	kWh	949 858	981 763	893 337		➔
	kWh/besökare	7	7	7,5		
El Fridhemshallen (Ishall)	kWh	1 040 601	1 115 340	1 007 046		➔
	kWh/besökare	26	26	23		
El Gatubelysning	kWh	4 976 000	4 774 000	4 900 000		➔
	kWh/amatur	529	499	496		
El i Stadshuset ³ (16 409 m ²)	kWh	1 901 000	1 742 955	1 733 990		➔
	kWh/m ²	116	106	106		
El för de 19 största anläggningarna ³ (som var för sig förbrukar mer än 100 000 kWh/år)	kWh	10 329 176	9 658 147	9 397 445		➔
	kWh/m ²	78	73	64		
Total olja för uppvärmning	m3	481	531	298		➔

Gröna nyckeltal jämförelser med Sveriges ekokommuner	sort	Uddevalla kommun	Är vi bra idag?
Andel förnybar och återvunnen energi i kommunala lokaler	%	54	

³ Jämförelse med Repad 2008, branschorganisation för energideklaration

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Energianvändningen inom Uddevalla kommun ska minimeras och användningen av miljöanpassad och förnybar energi ska prioriteras.	Genomföra årligt energibokslut	Uppfylld

Inom aspekten ”användning av el och olja” håller vi kontinuerligt på med besparingsåtgärder. De flesta bedömning av nuläget är i jämförelse med den egna verksamheten. När det gäller energianvändningen är framförallt Tekniska kontoret som har arbetat med en spar och konverteringsplan för att minska el och olja. Resultat visar att vi nästan är av med all olja för uppvärmning i våra fastigheter. (Många av miljömålen som finns på förvaltningsnivå har sitt ursprung från energiplanen se vidare sid 11.)

När det gäller övergång till miljöanpassad och förnybar energi är större delen av Uddevalla tätort anslutet till fjärrvärmenätet som drivs med förbränning av avfall, trädränsle, torv och biomal.

För Gatubelysningen har energianvändningen ökat något och det beror på ökat antal armaturer i Uddevalla kommunen. Den positiva utvecklingen är att det har skett en minskning av energianvändningen per armatur. Samtliga armaturer har lågenergilampor.

Fridhemshallen, som är vår ishall, har under senare delen av 2008 anslutits till fjärrvärme. Elanvändningen i Stadshuset har vi jämför med Repad, branschorganisation för energideklarationer, där vi jämför användningen för liknande byggnader med samma typ av verksamhet och vi kan då konstatera att vi är bra idag. Stadshuset har solpaneler som under 2008 har producerade 29 361 kWh. Det motsvarar ungefär förbrukningen i 1st äldre eluppvärmd villa. Vi har också gjort jämförelse med Repad för elanvändningen av de 19 största anläggningarna som är kommunalägda och ligger då inom genomsnittet i Sverige för liknande anläggningar och verksamheter.

Det gröna nyckeltalet där vi jämför oss med Sveriges ekokommuner visar att andelen förnybar och återvunnen energi i kommunägda lokaler ligger lite under genomsnittet i jämförelse med Sveriges Ekokommuner.

6. Vatten och 7. Avlopp

Betydande aspekt:	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Vattenanvändning						
Vattenanvändning i Stadshuset	m ³ /anställd	3 171 9 060	3 177 9 077	3 278 9 365		→
Vattenanvändning i Agnebergshallen	m ³ /besökare	1 780 12,6	1 735 11,9	1637 12,5		→
Vattenanvändning i Walkersborgsbadet	m ³ /besökare	27 720 205	24 441 186	22 714 191		→

Betydande aspekt: Avloppsutsläpp	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Totalt utsläpp fosfor	mg/l	0,21	0,15	0,19		→
Krav - gränsvärde	mg/l	0,3	0,3	0,3		
Totalt utsläpp kväve	mg/l	7,6	8,8	10,7		→
Krav – riktvärde	mg/l	12	12	12		

Gröna nyckeltal jämförelser med Sveriges ekokommuner	Sort	Uddevalla kommun	Är vi bra idag?
Medelvärde av bly i avloppsslam	Mg/kgTS	19	
Gränsvärde		100	
Medelvärde av kadium i avloppsslam	Mg/kgTS	0,6	
Gränsvärde		2	
Medelvärde av klicksilver i avloppsslam	Mg/kgTS	0,7	
Gränsvärde		2,5	

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Vattenanvändningen inom Uddevalla kommun ska minimeras genom hög effektivitet.		
Ett kretsloppsanpassat avloppssystem ska prioriteras.		

Objekten som står för en stor del av vattenanvändningen har valts ut för uppföljning. Bedömningen av nuläget har gjorts utifrån den egna verksamheten. Hos dessa objekt är förändringen av vattenanvändningen marginell. Den största minskningen har skett på Walkersborgsbadet som har en reningsprocess som påverkar vattenanvändningen negativt men eftersom antalet besökare har minskat under året har det inte skett någon märkbar förändring på vattenanvändningen per besökare.

Omdömet för hur bra vi är idag för utsläpp av fosfor och kväve har jämförts med det tillåtna Gräns och Riktvärdet. Bedömningen är att vi är bra idag. Gränsvärdet för utsläpp av fosfor respektive riktvärdet för utsläpp av kväve klarades med mycket god marginal. Det pågår en säkring av berget där bassängerna finns i reningsverk. Under 2008 har biosteget påverkats av detta och har inte gått på full kapacitet vilket har påverkat reningsgraden, därav det höga värdet på kväve utsläpp.

Kommunalt vatten och avlopp är väl utbyggt och anslutningar av kustnära fritidsbebyggelse/-permanentbebyggelse sker successivt. Ett stort projekt pågår med en överföringsledning mellan Ljungskile och Uddevalla. En sträcka på över 2 mil som ger möjligheter för boende längs denna kust att ansluta sig till kommunalt vatten- och avloppsnät. Under året har en kartläggning skett över vilken klassificering det är på enskilda avloppsanläggningar längs kuststräckan med hänsyn till dess VA-standard sett från ett miljö- och hälsomässigt perspektiv. Det ger underlag för att prioritera de områden som är i bäst behov av en anslutning.

De gröna nyckeltalen visar hur mycket tungmetaller som finns i avloppslamm. De tre tungmetallerna är bly, kadmium och kvicksilver. Medelvärdet i Uddevalla kommun ligger långt under gränsvärdet för vad som är tillåtet.

Övergripande målet innebär dels att vi själva ska arbeta aktivt med vattenbesparing, dels att vi ska verka för att våra medborgare och lokala verksamhetsutövare ska minimera sin vattenanvändning.

Det innebär också att vi ska verka för att utsläppen av miljöstörande ämnen i och till avloppsnätet minimeras, liksom att viktiga näringsämnen tas om hand och återförs till jordbruksmarken.

8. Avfall

Betydande aspekt: Avfallshantering	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Insamlad mängd tidningar (tidskrifter, kataloger och reklamutskick)	kg/inv	66	64,7	55	☹️	↘️
Insamlad mängd glasförpackningar	kg/inv	20	19,8	23	😊	➡️
Insamlad mängd pappersförpackningar (ink. wellpapp)	kg/inv	21	19,2	21	😊	➡️
Insamlad mängd plastförpackningar (hårdplast hushåll)	kg/inv	4	4,7	4	😊	➡️
Insamlad mängd metallförpackningar	kg/inv	3	2,9	3,1	☹️	➡️
Insamling av hushållsavfall för återvinning enligt producentansvar	Kg/inv	114	111	106	😊	➡️
Insamlad mängd farligt avfall, hushåll	kg/inv	2,2	2,4	2,9	☹️	↗️
Total mängd hushållsavfall exkl producentansvar	kg/inv	210	204	206	☹️	➡️
Gröna påsar (organiskt avfall)	%	23	25	25	☹️	➡️
Röda påsar (brännbart avfall)	%	55	75 ⁴	75 ⁴	☹️	➡️
Övriga påsar (deponi)	%	23	-	-	-	-

⁴ Fr o m 2007 ingår deponi och brännbart i den röda påsen (brännbart avfall)

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
------------------	----------------------------	----------

Den totala avfallsmängden ska minimeras och det avfall som uppstår ska omhändertas enligt kretsloppsprincipen, dvs. återanvändas, återvinnas som material eller energi eller slutligt omhändertas med minsta möjliga resursförbrukning och med minsta möjliga påverkan på miljön.

För denna aspekt har nuläget granskats i jämförelse med andra kommuner i Sverige enligt uppgifter i FTI⁵ och nycketalen gäller hela kommunen som geografiskt område. Avfallshanteringen visar att för de flesta fraktionerna är mängden oförändrad i genomsnitt per invånare i Uddevalla kommun. Vi kommuninvånare är bra på att återvinna glas, pappersförpackningar och plast. Vi är också bra på att samla in hushållsavfall för återvinning. För farligt avfall är utveckling positiv genom att vi har samlat in mer under 2008 och det är bra för farliga avfallet ska kunna tas hand om på ett korrekt sätt. Insamlingsnivån är något lägre i förhållande till genomsnittet i Sverige (4,5 kg/inv).

Insamling av hushållsavfall består av brännbart avfall och deponi (röda påsar) samt organsikt avfall (gröna påsar). Sopbilarna i kommunen kör till sorteringsanläggningen i Heljestorp, där man sårar på de gröna och röda påsarna.

De röda påsarna körs till en förbränningsanläggning där man utvinner värme.

Av innehållet i de gröna påsarna produceras biogas till fordonsbränsle och uppvärmning av hus. Biogasen bidrar till minskad växthuseffekt eftersom den ersätter fossilt bränsle.

Det övergripande målet innebär dels att vi själva ska arbeta aktivt med avfallsminskning, dels att vi ska verka för att våra medborgare ska minimera sina avfallsmängder.

9. Transporter

Betydande aspekt: Förbrukning av drivmedel	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal liter bensin	liter	104 707	101 320	98 842		
Antal liter E85	liter	116 139	109 845	120 456		
Andel E85	%	53	52	55		
Andel etanolbilar	%	85	99	99		

Betydande aspekt: Utsläpp av avgaser	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Utsläpp av CO ² från bensin "svart CO ²ⁿ "	kg	285 795	275 644	273 570		
Utsläpp av CO ² från etanol "grön CO ²ⁿ "	kg	231 000	218 482	239 587		

Gröna nyckeltal jämförelser med Sveriges ekokommuner	sort	Uddevalla kommun	Är vi bra idag?
Antal resor med kollektiv trafiken inom kommunens geografiska område	Resor/inv	65,9	
Ton CO ₂ utsläpp från industrin inom kommunen geografiska område	Ton/inv	0,55	
Ton CO ₂ utsläpp från övriga sektorer	Ton/inv	4,4	

⁵ FTI- Branschorganisation i Sverige för Förpacknings och tidningsinsamling

---

Övergripande mål**Gemensamma detaljerade mål****Resultat**

Samtliga transporter inom Uddevalla kommun ska ske på ett miljöanpassat sätt och de transporter som sker ska genomföras så att miljöpåverkan minimeras.

För miljöaspekten transporter har bedömningen gjorts utifrån vår egen verksamhet. Det finns idag en stor medvetenhet om miljöpåverkan från resor och transporter och att koldioxidutsläppen måste minska. Sedan 2003 har vi haft etanolbilar som tjänstebilar och fordonsparken har byts ut successivt så idag har vi 99% etanolbilar. Vi tankar mindre bensin för varje år och andelen etanol är nu över 55%. Koldioxidutsläppen från etanoldrivna bilar härrör från bioråvara och ger därmed inget extra tillskott av växthusgaser till atmosfären. Andelen bensin i förhållande till etanol är fortfarande hög och en orsak kan osäkerheten att etanolbilarna ska starta på vintern och många verksamheter saknar möjlighet att använda motorvärmare.

Inom den kommunala verksamheten använder vi också diesel för kommunens större fordon. Det är renhållningsbilar, sopbilar, utryckningsfordon, traktorer, mätbilar, mindre bussar och lastbilar. Dieselförbrukningen för 2008 var totalt 270 083 liter inom den kommunala verksamheten.

Om vi titta på CO₂-utsläppen för industrin inom hela Uddevalla kommun har kommunen en förhållandevis låg utsläppsnivå och det beror på att det inte finns någon tyngre industri här. Kollektivresandet gäller stadstrafiken för Uddevalla kommun och är fördelad på antalet boende i tätorten (33 657 inv). Här finns en utvecklingspotential för att öka kollektivresandet.

Övergripande målet innebär att vi kontinuerligt ska arbeta för att eliminera onödiga transporter för att minska utsläppen av växthusgaser.

Det innebär också att miljöanpassade transportmedel samt att andelen av miljöanpassade och förnybara drivmedel skall öka. Vi ska verka för en väl fungerande och utbyggd kollektivtrafik samt goda gång- och cykelmöjligheter i hela kommunen.

11. Administration och Kontor

Betydande aspekt:

Administration av verksamheten

Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal A4 papper	9 810 282	10 753 150	13 102 250		
st/anställd	1 949	2 141	2 668		

Övergripande mål**Gemensamma detaljerade mål****Resultat**

Verksamheten på kontor och arbetet med administration inom Uddevalla kommun ska i likhet med övrig verksamhet bedrivas så att miljöpåverkan minimeras.

I den kommunala verksamheten används det mycket A4 papper som består av kontorspapper, kopieringspapper och fotopapper som är av A4 storlek. Bedömningen för pappersförbrukningen är gjord utifrån vår egen verksamhet och visar att vi inte är bra idag.

Nivån för pappersförbrukningen har förändrats under de senaste två åren och en markant ökning har skett under 2008. Fortfarande förbrukas mycket papper inom kommunens verksamheter. Orsaken till denna ökning kommer att utredas.

Det övergripande målet avser bl.a. pappersförbrukning, kontorsmaterial, lokalanvändning, kontorsmaskiner möbler samt intern kommunikation.

12. Nödlägesberedskap

Betydande aspekt:

Nödlägesberedskap

Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal personer som genomgått utbildning i nödläge hos Räddningstjänsten	3 354	2 221	2 555		

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Uddevalla kommun ska sträva efter att förebygga och undvika nödlägen.		

Lagen "Skydd mot olyckor" och föreskriften "Systematiskt brandskyddsarbete" ställer krav på att alla verksamhetsansvariga ska genomföra utbildning/övning i nödlägesberedskap för alla anställda. Med nödläge menar vi oönskade situationer som innebär fara för miljö och hälsa. Vi ska planera och förbereda oss för de nödlägen som kan uppstå. Här är bedömningen för att vi är bra idag gjord utifrån hur det ser ut i Sverige i övrigt.

Räddningstjänsten arbetar aktivt med förebyggande åtgärder i sin verksamhet. Här finns möjlighet för hela Uddevalla kommuns näringsliv och organisationer att få utbildning i praktiskt förebyggande arbete mot olyckor. Det kan vara allt från att hantera en handbrandsläckare till att inventera olycksrisken på arbetsplatsen. Inom den kommunala verksamheten är det framförallt skolan och socialtjänsten som går på dessa utbildningar.

Miljöriskanalyser har genomförts på samtliga förvaltningar och uppdateras när det sker större förändringar i verksamheten.

Det övergripande målet nås genom ständiga övningar/information till alla anställda i kommunala verksamheter om hur man ska undvika samt agera vid ett nödläge.

13. Miljöskadliga ämnen och produkter

Betydande aspekt: Användning av miljöskadliga ämnen och produkter	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Städ- och rengöringsmedel	dl/m2	0,7	0,4	0,3		
Bekämpningsmedel antal anmälda objekt	st	2	1	3		

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Användningen och förekomsten av miljöskadliga ämnen och produkter inom Uddevalla kommun ska minimeras. Vi ska också planera för hur de miljöskadliga ämnena och produkterna ska fasas ut och tas omhand.	"Produktlista med miljömärkning i enlighet med leverantören, en lista över olika miljömärkningar"	Uppfyllt

Nyckeltalen för denna aspekt mäts genom hur mycket städ- och rengöringsmedel som används inom vår egen städverksamhet som bedrivs av tekniska kontoret. Lokalvårdarna inom den kommunala verksamheten har under flera år arbetat med att använda miljövänliga städ- och rengöringsmedel. Bedömning att vi är bra idag bygger på att vi jämfört oss med vår egen verksamhet samt de riktlinjer som finns inom lokalvård.

Besprutning av objekt med bekämpningsmedel som kräver tillstånd är idag tre stycken. Besprutningen som sker är banvallar för ogräsbekämpning.

Det gemensamma detaljerade miljömålet har uppfyllts under 2008 och miljömärkta produkter framgår tydlig i leverantörens produktlista, så dessa produkter är lätta att hitta.

14. Medarbetare

Betydande aspekt: Medarbetare	Sort	2006	2007	2008	Är vi bra idag?	Blir vi bättre?
Antal anställda i kommunen	St	4 983	5 022	4 910	-	-
Antal deltagare på miljöinformations- och utbildningsdagar	St	406	727	839		

Övergripande mål	Gemensamma detaljerade mål	Resultat
Uddevalla kommun ska verka för att medarbetarna ska vara motiverade, medvetna och delaktiga inom miljöområdet.	En "miljöledningsinformation" tas fram och kommuniceras till alla politiker och anställda via lönekuvertet	Uppfyllt
	Natur och kulturguiden kommuniceras till alla anställda	Uppfyllt

Aspekten medarbetare mäts genom hur många som har deltagit på miljöinformations- och utbildningsdagar från alla förvaltningar inom den kommunala verksamheten. Hur bra vi är idag har bedömts utifrån den utveckling som har skett inom vår egen verksamhet. Bland annat har en miljökonferens anordnats där miljödebattören Stefan Edman deltog. Flertalet miljöutbildningar och information om miljö har skett på förvaltningarna.

Under året har en folder tagits fram som beskriver hur vårt miljöledningssystem fungerar. Den delades ut i samband med miljökonferensen och vid andra utbildningstillfällen. Den finns även att tillgå på intranätet (Inblicken).

Natur och Kulturguiden togs fram under 2007. Den beskriver var vi kan hitta värdefulla naturområden i Uddevalla kommun och beskriver de kulturhistoriska värdena på olika platser. Det anordnas guidade turer till dessa olika platser som alla anställda har möjlighet att vara med på. Natur och kulturguiden kan man köpa på Bohusläns museum, bokhandeln, medborgarkontor och på Stadshuset. Många anställda har fått den som en gåva.

Förvaltningsvisa miljömål

Kommunstyrelsens gemensamma detaljerade miljömål hanteras på berörda förvaltningar. Handlingsplaner utvecklas i verksamheterna för att målen skall kunna nås. Nämnderna har även egna framtagna miljömål där både målen och handlingsplanerna direkt är kopplade till den verksamhet som respektive förvaltning arbetar med. Varje mål beslutas av nämnden och ska nås inom ett satt slutdatum.

I följande avsnitt redovisas de gemensamma detaljerade miljömålen samt förvaltningarnas egna miljömål gällande för 2008. Barn och utbildningsnämnden har beslutat att alla enheter ska ha 5 miljömål var vilket innebär att denna förvaltning har ca 350 miljömål totalt. Dessa 350 miljömål finns ute på respektive enhet och redovisas inte i tabellen för Barn och utbildningsnämnden.

I förvaltningarnas miljömål redovisas hur vi har arbetat in energiplanens mål och handlingsplaner i vårt miljöledningssystem EMAS. Framför de mål som har sitt ursprung i energiplanen 2005-2008 finns förkortningen EP och här kan man utläsa resultatet om vad respektive förvaltning har gjort för att målet ska uppfyllas.

Miljö och stadsbyggnad

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Uppdatera hemsidan på engelska och svenska		Uppfyllt
Alla berörda nämnder ska använda bedömningsmallen för myndighetsbeslut enligt rutin 5.0.1 Myndighetsutövning i miljöhandboken samt produktion av varor och tjänster enligt rutin 5.0.2 i Miljöhandboken		Uppfyllt
Genomföra årligt energibokslut	Energibokslutet arbetas in i årliga miljöredovisningen och sammanförs med MLS	Uppfyllt
Natur och Kulturguiden kommuniceras till alla anställda	I samband med arrangemang inbjuds anställda att delta. Natur och kulturguiden har delats ut på förvaltningen	Uppfyllt
En "miljöledningsinformation" tas fram och kommuniceras till alla politiker och anställda via lönekuvertet	En folder om EMAS är framtaget. Ska översättas till andra språk	Uppfyllt

Miljömål	Kommentar	Resultat
Ta fram instruktion för kommunikation av lokala miljöarbetet i samband med myndighetsutövning.	Riktlinjer och folder för avlopp tagits fram som kommunikation av miljöarbetet i samband med myndighetsutövning.	Uppfyllt
Minst en gång per år ges information till specifik verksamhetsutövare i frågor om Miljöbalkens mål och regler Information till valda delar av objektslistan För att skapa en dialog med verksamhetsutövare.	Detta sker årligen då det händer något nytt inom området. Just nu är informationen om överföringsleden mellan Uddevalla och Ljungskile och om större avloppsanläggningar.	Uppfyllt
Att minst 25% av tjänsteresorna sker med etanolbilar istället för med diesel/bensindrivna bilar.	Bevaka att etanolbilarna är bokade större delen av tiden samt informera personalen om ev. ledig kapacitet	Uppfyllt
Två miljöseminarier hålls per år. Ett på våren och ett på hösten. Ett seminarium med inriktning mot politiker och ett med inriktning mot handläggande tjänstemän.	Skapa en förvaltningsövergripande arbetsgrupp-projekt med uppdraget att informera om och utveckla lokala miljömål, strategier och visioner.	Uppfyllt
Vid minst 4 tillfällen per år samarbetet med studieförbunden och deras medlemsorganisationer, där aktivitet planeras för att föra dialog om ett hållbart Uddevalla.	Boka och förbereda minst 4 mötesdagar/år med studieförbunden samt fastställa aktivitetslista	Uppfyllt
Utveckla lokal miljömål i kommunens ÖP utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen För att informera om och utveckla lokala miljömål, strategier och visioner.	Skapa en förvaltningsövergripande arbetsgrupp-projekt med uppdraget att informera om och utveckla lokala miljömål, strategier och visioner	Uppfyllt
EP -Andelen förnybar el som används i kommunala verksamheter ska öka jämfört med 2002 års nivå.	Genom bland annat sätta upp solpanelen i Stadshuset.	Uppfyllt
EP -Andelen förnybara drivmedel ska öka, senast år 2010 ska 6% av bensin- och/eller dielseförbrukningen i kommunen ha ersatts med alternativa drivmedel.	Handlingsplanerna är genomförda. I övrigt har aktiviteter gjorts såsom Bilfria dagen och Energidagarna där information om alternativa bilbränslen förmedlats. Nu finns även miljöbilscentralen där anställda i kommunen kan leasa miljöbilar.	Uppfyllt
EP -Antal el och fossiluppvärmda fastigheter ska minska jämfört med 2002 års nivå.	Fjärrvärmeanslutningen har öka. Energirådgivningarna har gått med information om miljöriktig eldnig. Energidagar är genomförda	Uppfyllt
EP -Detaljplanering och byggregler ska användas för att få ny bebyggelse energieffektiv till utformning och funktion.	Hänsyn till hushållning av mark och vatten regleras i PBL och följs i detaljplanering. Hänsynstagade till energiaspekterna görs från fall till fall.	Uppfyllt
EP -En fortsatt anslutning till fjärrvärmenät med 10% abonnentsökning per år ska ske till och med 2008.	I samband med att det nya kraftvärmeverk på Lillesjö har kapaciteten ökat och Uddevalla Energi och Uddevalla kommuns ambitioner är att öka fjärrvärmanslutning i kommunen.	Uppfyllt
EP -Energianvändningen vid transporter ska miljöanpassas och effektiviseras. Andelen miljöanpassade transportmedel ska öka jämfört med år 2004.	Bussföretagen är på gång att använda mer miljövänligare fordon genom nyinköpta fordon. Upphandlingen styr sedan vilket bussbolag man använder. Hårdare krav ställs nu vid upphandling och inköp. Upphandling av Eco driving är nu på gång och förväntas vara färdig i början på 2009.	Uppfyllt
EP- Energianvändningen vid uppvärmning ska miljöanpassas och effektiviseras. Förbrukning per invånare i kommunen ska från år 2003 minskas med 6% till och med 2008.	Det har genomförts åtskilliga åtgärder för att minska energianvändningen. Fjärrvärmeanslutningar, energideklarationen är några exempel på detta. Statliga bidrag har givits för energirådgivning Handlingsplanerna för detta målet har genomförts.	Uppfyllt
EP -Energieffektivisering ska ske inom industri- och byggsektor när det gäller områdena värmeåtervinning, effektivisering av processer belysning och ventilation jämfört med år 2002.	Dialog med industrin har gjorts via tillsynen.	Uppfyllt
EP -Energieffektivisering ska ske inom handel- och servicesektor när det gäller belysning, ventilation jämfört med år 2002.	Fyrstads kraft har miljösamordnare som hjälper sina kunder med energieffektivisering.	Uppfyllt

EP -Kommunen ska främja verksamheter och samarbetsprojekt som kan utgöra ett led i omställningsarbetet mot ett hållbart nyttjande av energi.	Samarbete sker genom Ekovet med kommun, högskola och näringsliv. Miljöbilscentralen finns mellan anställda och företag. Smart energi med samarbete mellan kommuner, högskolor och näringsliv. Spårbilar samarbete mellan kommunen och företag.	Uppfyllt
EP -Uddevallas kommunala verksamheter ska enbart köpa in miljöfordon vid utbyte av fordon när sådana alternativ finns. Innefattar även leasing – avtal	Alla bilar upphandlas och det bästa, miljövänligaste alternativet köps in.	Uppfyllt
EP -Översiktsplanen ska peka ut områden som kan vara lämpliga för biobränsle eldade närvärmecentraler och förutsättningarna för dessa ska sedan utredas till år 2008.	Som ett första steg har möjliga områden för lokalisering av vindkraft i ÖP. Uddevalla Energi arbetar med närvärmecentraler som är biobränsle eldade. Bland annat finns planerade anläggning i Ljungskile.	Uppfyllt
EP -Översiktsplanen ska redovisa lämpliga områden för vindkraftsproduktion	Detta görs i ÖP som är godkänd av nämnd.	Uppfyllt
Genomföra årligt energibokslut	Följs upp i tekniska kontorets energibokslut för de lokaler som de äger	Uppfyllt
Natur och Kulturguiden kommuniceras till alla anställda	I samband med arrangemang inbjuds anställda att delta. Natur och kulturguiden har delats ut på förvaltningen	Uppfyllt

På förvaltningen arbetar vi kontinuerligt med miljöfrågor. Förvaltningen ansvarar för hela kommunens miljötillsyn och utför dagligen tillsynsverksamhet. I samband med denna tillsyn sprids en omfattande miljöinformation till enskilda och företagare.

Vi hanterar bygglov, lantmäteriärenden och detaljplaner med miljöhänsyn i det dagliga arbetet och det råder en hög miljömedvetenhet hos alla på förvaltningen.

Under året har samtliga miljömål uppfyllts för miljö och stadsbyggnadsnämnden. De flesta miljömålen är från energiplanen 2005-2008.

Tekniska kontoret

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt
Alla berörda nämnder ska använda bedömningsmallen för myndighetsbeslut enligt rutin 5.0.1 Myndighetsutövning i miljöhandboken samt produktion av varor och tjänster enligt rutin 5.0.2 i Miljöhandboken	I 18 ärenden i tekniska nämnden har bedömningsmallen använts. VA: 7, Fast: 5, MEX: 3, Renh: 1, G/P: 2, Staben: 0	Uppfyllt
Miljömål	Kommentar	Resultat
Årlig utbildning för 5: e klassare med lärande kring VA avdelningens och renhållningsavdelningens verksamheter	Under hösten 2008 har cirka 20 klasser besökt Skansverket	Uppfyllt
MEX Nyteckning av arrendeavtal Arbeta fram rutiner för att det vid nyteckning av arrendeavtal skall kunna ställas krav på att arrendator skall känna till och därför kunna efterleva det regelverk som är tillämpligt för den verksamhet som utövas på den arrenderade marken.		Uppfyllt
Ersätta dieseluppvärmd "målargryta" (används vid målning av exempelvis övergångsställen) med uppvärmning genom gasol/etanol. Minska beroendet av oljeprodukter och mindre skadliga avgaser för personalen	Målet är uppfyllt, med kommentar "Men ej ekonomiskt försvarbart att byta målargryta tidigare än vid behov".	Uppfyllt

Byte till lågenergilampor i P-hus Minskning av energiförbrukning	Byte till lågenergilampor är färdigt	Uppfyllt
EP FAST - Antal el- och fossiluppvärmda fastigheter ska minska jämfört med år 2002 nivå.		Ej uppfyllt
EP - Energiförbrukningen i den kommunala verksamhetens lokaler/anläggningar ska minska med 1 % per år från år 2004 till och med år 2008.	Se fastighetsavd. verksamhetsplanen	Uppfyllt
EP- Uppvärmning baserad på icke förnyelsebara energislag ska minska med 2 % per år från år 2004 till och med år 2008.	Se fastighetsavd. Verksamhetsplan	Uppfyllt
EP FAST - Energianvändning vid uppvärmning ska miljöanpassas och effektiviseras. Minskad energiförbrukning	Samtliga handlingsplaner har genomförts. Konverteringsplanen är klar. Sparplan tas fram i samband med energideklarationsarbetet. Det finns i Internhyres- och Lokalförsörjningspolicyn klarlagt att hyresgästen skall betala de faktiska energikostnaderna.	Uppfyllt
EP- Andelen förnybar el som används i kommunala verksamheter ska öka jämfört med år 2002 års nivå	Solpanel på stadshuset	Uppfyllt
EP - Andelen förnybara drivmedel ska öka, senast år 2010 ska 6 % av bensin- och eller dieselförbrukningen i kommunen ha ersatts med alternativa drivmedel.	2008 har renhållningen beställt 2 st fordon varav bägge är gasfordon. Fordonen har dock ej ännu levererats. Cykelkarta är under framtagande i samarbete mellan TK och MSB och beräknas klart juni 2009.	Uppfyllt
EP- Energianvändningen vid transporter ska miljöanpassas och effektiviseras. Andelen miljöanpassade transportmedel ska öka jämfört med år 2004.	Under 2007 utbildade vi 66 personer i Ecodriving med hjälp av EU-medlen. Vi började med dom personer som kör mest i tjänsten med egna bilar efter en framtagen lista. Därefter fyllde vi på med dom som kör mycket med kommunala bilar och renhållningens personal (utb med tunga fordon). Slutligen fyllde vi på med övriga intresserade som kör i tjänsten	Uppfyllt
EP G/P - Uddevalla kommun ska genom fysisk planering verka för väl utbyggda gång- och cykelvägar i kommunens olika delar.	GCM Kuverödsleden klart juni 2008. GCM Lillesjö klart sept 2008. Budgeterat och upparbetat 200tkr för förbättringsåtgärder på bef. nät.	Uppfyllt
EP G/P - Särskilt täta trafikmiljöer ska förbättras för att få ett bättre trafikflöde med mindre miljöpåverkan.		Uppfyllt
EP- Uddevallas kommunala verksamheter ska enbart köpa in miljöfordon vid utbyte av fordon när sådana alternativ finns. Innefattar även leasing - avtal		Uppfyllt
EP - Kommunen ska främja verksamheter och samarbetsprojekt som kan utgöra ett led i omställningsarbetet mot ett hållbart nyttjande av energi.	Konverteringar i våra fastigheter från olja till fjärrvärme tillsammans med Uddevalla energi. Vid nybyggnation planeras det också ihop med Uddevalla energi. Överföring av Renhållningen till Uddevalla energi innebär säkerställning av material till kraftvärmeverket. Det ligger en projektplan framme för gasproduktion på Skansverket, också ett samarbetsprojekt mellan TK och Uddevalla Energi. Ordförande i Tekniska nämnden låg bakom ett seminarium om gasproduktion på Museet. Vi hade representation på plats. Arrangemanget hade Uddevalla Energi som inbjudare. Kommunen har varit med och bidragit med medel till vissa seminarier om framtida energianvändning/källor.	Uppfyllt

VA Dagvattenpolicy Ta fram en aktuell dagvattenpolicy som redovisar hantering av dagvatten		Uppfyllt
Renh. gasbilar		Uppfyllt
Elektroniska fakturor 25% av lev. Fakturor ska skötas elektroniskt för att minska pappershanteringen. Fler leverantörer och avtal läggs in i Marakanda.	Målsättningen har nåtts under förutsättning att vi räknar med de scannade fakturorna. Elektroniskt behandlade fakturor.	Uppfyllt
VA Processkemikalier		Uppfyllt
ADM Sophantering Kontor TK Stadshuset Adm. avdelningen ska ta bort de "personliga" papperskorgarna för att ha gemensam sophantering vid tex skrivare och kopieringsmaskiner. Förbättra sortering och hantering i TK's del av stadshuset		Uppfyllt

Det görs ett mycket bra arbete med miljöledningen på förvaltningen och under året har nya miljömål tagits fram hos samtliga avdelningar till ett nytt miljökort. Den befintliga Energiplanen har gått på sitt sista år och en uppföljning kommer göras längre fram under 2009.

Positivt är att en miljöutbildning inom miljöledningssystemet har genomförts med Tekniska nämnden och hälften av avdelningarna på Tekniska kontoret. Medverkan från förvaltningen på årets miljökonferens var dock mycket låg.

2008 års intern och extern revisioner har genomförts med ett godkänt resultat. I samband med revisionerna har förbättringsförslag och avvikelser uppkommit och det jobbas med åtgärder.

Totalt 2008 har Tekniska kontoret haft 31 avvikelser, av dessa är 26 åtgärdade och de övriga 5 har tidsplaner som sträcker sig in under 2009.

Under 2009 kommer Tekniska kontoret fortsätta att jobba med ständiga förbättringar och att miljöledningsarbetet integreras till fullo i den ordinarie verksamheten.

Kommunledningskontoret

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt
Alla berörda nämnder ska använda bedömningsmallen för myndighetsbeslut enligt rutin 5.0.1 Myndighetsutövning i miljöhandboken samt produktion av varor och tjänster enligt rutin 5.0.2 i Miljöhandboken		Uppfyllt
"Produktlista med miljömärkning i enlighet med leverantören, en lista över olika miljömärkningar"	Leverantörens lista	Uppfyllt

Miljömål	Kommentar	Resultat
Samtliga beslut rörande detaljplaner, taxor och lokala förordningar skall bedömas utifrån framlyfta miljömål i ÖP. Fastställd bedömningsmall används.	Rutin att bedömningsmallen används vid myndighetsbeslut	Uppfyllt
Samtliga beslut rörande EU- projekt där kommunen är ägare skall bedömas utifrån miljömål. Fastställd bedömningsmall används.	Rutin att bedömningsmallen för miljö används vid beslut om EU- projekt	Uppfyllt
Samordning av kommunens fordon	Samordna kommunens fordon ur miljösynpunkt. Så få transporter som möjligt med äldre och miljödåliga bilar KLK har av politiken fått uppdraget att undersöka alternativa lösningar för en bil-pool.	Ej uppfyllt Arbetet pågår med att ta fram upphandlingsunderlag

Upphandling av multifunktionsskrivare	Minska antalet kopiatorer och skrivare för att effektivisera kopieringsarbetet. Spara energi och minska pappersåtgång	Uppfyllt
Införande av ärende- och dokumenthanteringssystemet LEX	Ärende och dokumenthanteringssystemet LEX ger en minskad pappersåtgång	Uppfyllt
EP- En fortsatt anslutning till fjärrvärmenät med 10% abonentökning per år ska ske till och med år 2008.	Samverkat med Uddevalla Energi som har ansvarat för genomförande anslutning till fjärrvärme	Uppfyllt
EP-Andelen förnybar el som används i den kommunala verksamheten ska öka jämfört med år 2002.	Samverkan med Uddevalla Energi som har tagit i drift ett nytt kraftvärmeverka som producerar el och värme.	Uppfyllt
EP- Resandet med kollektivtrafiken ska öka jämfört med personbilstrafiken och vid en jämförelse av förhållandet år 2003 ska kollektivtrafiken mätt i antal resor ha ökat med 1 % per år till och med 2008.	Samverkan med Västtrafik för att öka kollektivtrafiken och en positiv utveckling har skett för Västtrafik. Resandet mellan Uddevalla och Vänersborg/Trollhättan har ökat kraftigt. Däremot en svag minskning inom stadstrafiken	Uppfyllt
EP- Uddevallas kommunala verksamhets ska enbart köpa in miljöfordon vid utbyte av fordon när sådana alternativ finns. Innefattar även leasing - avtal	Upphandlingsavdelningen har ansvarat för att finns miljöfordon med i upphandlingen. KLK har tillsammans med Fyrbodal gett möjlighet till anställda att leasa miljöbil.	Uppfyllt
EP- Energianvändningen vid transporter ska miljöanpassas och effektiviseras. Andelen miljöanpassade transportmedel ska öka jämfört med år 2004.	Har samverkat till att en av biogastapp (fordongas) har öppnats i Uddevalla kommun.	Uppfyllt
EP- Andelen förnybara drivmedel ska öka, senast år 2010 ska 6 % av bensin- och eller dieselförbrukningen i kommunen ha ersatts med alternativa drivmedel.	Insatser har gjorts för att öka andelen förnybara drivmedel. Ny tankstation för biogas har etablerats med och de flesta tankstationer har tillgång till etanol. Andelen miljöbilar har ökat inom kommunen.	-
EP- Energieffektivisering ska ske inom handel- och servicesektor när det gäller belysning, ventilation jämfört med år 2002.	Stödjer Fyrbodalsamverkans projekt med Innovatum och Smart Energi.	Uppfyllt
EP- Energieffektivisering ska ske inom industri- och byggsektor när det gäller områdena värmeåtervinning, effektivisering av processer, belysning och ventilation jämfört med år 2002.	Stödjer Fyrbodalsamverkans projekt med Innovatum och Smart Energi.	Uppfyllt
EP- Näringslivet ska stimuleras att använda mer förnybara energikällor jämfört med år 2002	Stödjer Fyrbodalsamverkans projekt med Innovatum och Smart Energi.	Uppfyllt
EP- Kommunal strategi för att hantera en oljebrist situation En strategi för att minska sårbarheten vid en oljebrist situation. I denna utreds hur en oljebrist påverkar den kommunala verksamheten, privatpersoner, näringslivet och övriga samhällsfunktioner. En strategi utformas utifrån denna kunskap för att lindra effekterna vid en oljebrist i syfte att ge en säkrare energitillförsel.	Krisgruppledningen i kommunen hanterar frågan.	Uppfyllt
Bevakning av miljöfrågor kring upphandling och inköp	Bevakning av miljöfrågor kring upphandling och inköp	Uppfyllt
Upphandling av utbildning i Eco-driving och erbjuda förvaltningarna	Eco-driving <ul style="list-style-type: none"> • Upphandling • Ta fram behovsunderlag Utbildning	Ej uppfyllt Ett behovsunderlag är framtaget
Aktiva åtgärder i verksamheterna	Avdelningsvis handlingsplaner där så bedöms lämpligt	Uppfyllt

Kommunledningskontoret arbetar vidare med de detaljerade miljömål och handlingsplaner under 2008. Förvaltningen har under året tagit fram en upphandling med miljö, social och etiska krav på blommor. När man beslutade om att utforma ett ramavtal för kommunens inköp av blommor fann man branschcertifieringen Fair Flowers Fair Plants (FFP) som är ett sätt att verifiera både miljö- och etikkrav. Resultatet är att Uddevalla kommun nu köper blommor av en leverantör som lever upp till ställda krav på miljö och etik. Den här upphandlingen har blivit mycket uppmärksammas nationellt och Miljöstyrningsrådet använder den som ett gott exempel på grön upphandling.

Upphandlingsavdelningen har också sett till att vi kan köpa in både miljö och rättvisemärkt kaffe. En utredning pågår om samordnande distribution inom kommunens verksamhet för att minska transporter till våra arbetsplatser.

En bilpoolsutredning är också igång för att anpassa resandet efter behoven som finns, så att vi inte ska behöva köra med egen bil i tjänst. I samarbete med kommunerna i Fyrbodalen kan nu alla anställda köpa en miljöbil genom våran personalavdelning.

Räddningstjänsten

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt
Miljömål	Kommentar	Resultat
Alla på förvaltningen skall ha tillgång till att skriva ut och kopiera dubbelsidigt.	Pappersförbrukningen har minskas genom dubbelsidig kopiering och utskrift. Detta har uppnås med information och rutiner till samtliga personal. Nya skrivare med möjlighet till dubbelsidig utskrift har köpts in.	Uppfyllt
Miljöfrågor skall kommuniceras minst två gånger/år till varje anställd.	De medarbetare som ej arbetar operativt har genomgå utbildning och genomfört övning i nödlägesberedskap, d.v.s administrativ personal har genomgå grundläggande brandutbildning. Miljö finns med som en punkt på dagordningen vis APT.	Uppfyllt
EP - Inköp av miljöfordon när sådana alternativ finns.	Avstämning görs med inköpsansvarig så att kommunens inköpsrutiner efterlevs.	Uppfyllt
EP - Kurs i ecodriving ska genomföras för dem som använder bilen mer än 200 mil om året i tjänsten	3:1- Kurs i ecodriving skall genomföras för de som använder bilen mer än 200 mil om året i tjänsten. 3:2 -Behovsutredning har gjorts och kostnadsundersökning för denna utbildning ska göras.	Ej uppfyllt Upphandlingen är ej klart på central nivå Behovsutredningen är genomförd.
EP -Ett aktivt val skall göras för att öka andelen förnybar el.	Ett aktivt val kan inte göras av förvaltningen då det är Tekniska kontoret som äger fastigheten.	Ej uppfyllt Målet tas bort eftersom det ej är relevant.
EP- Räddningstjänsten skall efterfråga miljö och energieffektiva varor och tjänster.	Avstämning görs med samtliga inköpsansvariga så att kommunens inköpsrutiner efterlevs och att alla inköp görs med största möjliga miljöhänsyn.	Uppfyllt

Inom räddningstjänsten pågår ständig ett miljöarbete. Mycket av räddningstjänstens arbete går ut på att förhindra miljöförstöring vid brand, läckage och andra olyckor. Förändringar i klimatet har bidragit till att det också finns risker med översvämning och ras. I arbetet ingår att ha en god omvärldsbevakning och att i största möjliga mån arbeta med att förebygga att olyckor sker. Utbildning av personal sker ständigt för att minska miljöpåverkan vid en olycka. Det kan t.ex vara att ta tillvara på utsläpp av olja eller andra kemikalier.

Det är två av miljömålen som inte har uppfyllt. Det ena miljömålet som berör Ecodriving beror på att man väntar på den centrala upphandlingen som har blivit försenad på grund av hög arbetsbelastning på upphandlingsavdelningen. Det andra är målet att öka andelen förnybar energi och då förvaltningen själv inte äger fastigheten och kan styra över valet av energislag kommer detta mål att tas bort

Under 2008 har bl.a. följande åtgärder utförts på förvaltningen, åtgärder som har en direkt koppling till miljöarbetet med minskad energi användning och minskat CO2 utsläpp

- den gamla värmepumpen till fjärrvärmen från början av 70-talet har bytts ut under 2008.
- reglerutrustningen för värmefläktarna i idrottshallen har setts över och styrs med avseende på användning och går ner i frekvens när hallen är tom.
- avtal har tecknats med saneringsföretaget Entropi som på ett miljövänligt sätt hämtar och tar hand om det oljespill vi tar med oss från saneringsuppdrag och olycksplatser och som mellanlagras på brandstationen.
- gasolanläggning har installerats i brandövningscontainern på Sörviks övningsfält, vilket medför att vi minskar eldningen med fastbränsle och möjliggjort att på sikt kunna elda med biogas.

Societjänsten

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt
Natur och kulturguiden kommuniceras till alla anställda Sprids genom att ordna aktivitet till olika utflyktsmål i guiden.		Uppfyllt

Miljömål	Kommentar	Resultat
Öka kunskapen om energiförbrukning inom våra verksamheter genom att ta fram en ny "tänka på" lista, som inplastas och distribueras till samtliga verksamheter.	Nya att "tänka-på" listor har distribuerats till berörda verksamheter under hösten inför november månads internrevision.	Uppfyllt
Öka kunskapen om vattenförbrukning inom våra verksamheter genom att ta fram en ny "tänka på" lista, som inplastas och distribueras till samtliga verksamheter.	Nya att "tänka-på" listor har distribuerats till berörda verksamheter under hösten inför november månads internrevision.	Uppfyllt
Att miljötanande präglar samtliga verksamheter genom att samtliga verksamhetskort skall innehålla minst ett miljöstyrtal.	Under våren har socialnämnden antagit ett nytt styrkort för 2008-2010. Nämndens tidigare strategi om att "god miljö- och resurshushållning präglar verksamheten" återfinns inte längre i styrkortet. Verksamheterna har i mycket liten utsträckning miljöstyrtal i sina verksamhetskort.	Ej uppfyllt
Kvalitetssäkring av inkontinens hjälpmedel ska genomföras. Tillsättning av arbetsgrupp för kvalitetssäkring av inkontinenshjälpmedel. Kartläggning av <ul style="list-style-type: none"> • Inköp • Omvårdnadsaspekt • Avfall 	Arbetet med kvalitetssäkring av inkontinenshjälpmedel har inte påbörjats. Kartläggningen har klart.	Ej Uppfyllt
Förutsättningar för utbildning i ECO-driving skall utredas	Förutsättningarna för utbildning i ECO-driving är inte utredda. Arbete på central nivå pågår med att se över möjligheterna till upphandling av ECO-driving.	Ej uppfyllt

All personal skall ha grundkunskaper kring miljöarbete och EMAS-miljöledningssystem	Miljöutbildning/info skall genomföras och riktas till: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nyanställda ▪ Chefer ▪ Miljöombud 	Uppfyllt
---	--	----------

Under 2008 har internrevision genomförts på förvaltningen. Totalt har 53 arbetsplatser/verksamheter besökts. Resultatet visar att det finns ett gott miljötänkande i det dagliga arbetet. I princip alla 29 verksamhetschefer är väl insatta i EMAS och i kommunens miljöpolicy. Det finns även ett engagemang bland medarbetarna i miljöarbetet. Det finns goda exempel på miljöanpassningen och hur det fungerar i det dagliga arbetet tex tänka på listorna finns för att minska vatten och energianvändningen. Vi har övergått från varm till kyld mat som innebär en minskning till en gång i veckan.

I samband med att den interna miljörevisionen genomfördes kallades berörda verksamhetschefer till ett informationstillfälle om EMAS. Därutöver har information om EMAS och miljö givits på förvaltningens introduktionsutbildningar, till sommarvikarier och övriga nyanställda.

Barn och Utbildning

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Natur och kulturguiden kommuniceras till alla anställda Sprids genom att ordna aktivitet till olika utflyktsmål i guiden.		Uppfyllt
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt

Miljömål	Kommentar	Resultat
Alla skolor och förskolor ska ha 5 egna miljömål som ska kopplas till elevernas lärande.	En enkät skickades ut till samtliga rektorer under hösten 2007. Svarsfrekvensen på enkäten var 74%. Därför finns ingen heltäckande uppföljning för förvaltningens alla enheter. Av de enhetersom besvarade enkäten var det 90% som hade fem miljömål. EMAS-målet är att alla skolor ska ha fem egna miljömål kopplade till barnens och elevernas lärande. En målsättning är också att enheterna ska anmäla sig till projektet "Grön Flagg" som drivs av Håll Sverige Rent. Det finns för närvarande 20 enheter som har Grön Flagg	Uppfyllt (Nästan)
Miljö- och klimatundervisning Varje rektor ska årligen i samband med bokslutet för tertial 2 redovisa hur miljö- och klimatfrågorna integreras i undervisningen. Ansvarig: varje rektor	Beredningen för miljö- och klimatfrågor har tilldelat miljöpriset till Bokenäs fritidshem med motiveringen: För att verksamheten har byggts underifrån, samt att den arbetar med att förändra barns och ungdomars värderingar och inställning till miljöfrågor på lång sikt.	Ej Uppfyllt
Andelen ekologiskt odlade livsmedel ska öka.	Under 2008 har det inte funnits några särskilt avsatta medel för inköp av ekologiska livsmedel. Dessutom har livsmedelspriserna stigit generellt sett, både beroende på att priserna stigit i samhället och att kommunen inte haft något riktigt avtal på livsmedel. Detta har inneburit att ekologiska livsmedel endast köpts när de kostat samma eller varit billigare än konventionella.	Ej Uppfyllt
EP Informationssatsning riktad till kommunens skolor för att öka medvetenheten kring energifrågor Informationspärmar om energi skickas ut till skolornas år 7-9. Natur- och miljöparmen skickas ut till alla elever år 4-6. Energitema arbetas fram på natur- och kulturskolan.		Uppfyllt

Praktiskt taget alla barn och ungdomar i Uddevalla passerar igenom Barn och utbildnings verksamhet i form av förskola, grundskola och gymnasieskola. Det innebär ett stort ansvar men också möjligheter att ge eleverna goda kunskaper och ett bra förhållningssätt till miljöfrågor. Därför är just själva lärandet för en hållbar utveckling vår viktigaste miljöaspekt. Vi tror att skolan kan spela en avgörande roll för om vi, i ett längre perspektiv, ska kunna uppnå en hållbar utveckling.

Kraven barn och utbildningsnämnden ställer i miljöledningsarbetet på kommunens skolor och förskolor är att de ska formulera fem miljömål för den egna verksamheten och koppla de målen till elevernas lärande.

Uppföljningen av detta mål har gjorts genom en enkät som skickats ut till samtliga rektorer. Svarsfrekvensen på enkäten var för förskolan 68%, grundskolan 71% och gymnasiet 67%. Av de svarande enheterna kunde man utläsa att 94% av förskolorna hade fem miljömål för den egna verksamheten, 90% av grundskolorna och 100% av gymnasieprogrammen. Anledningen till att miljömålen ska vara fem är att enheterna samtidigt ska kunna arbeta med Håll Sverige Rents miljöutmärkelse för skolor och förskolor kallad Grön Flagg. Antalet enheter med Grön Flagg har legat stadigt runt ca 20 stycken de senaste två åren. Av dessa är fem grundskolor.

Utöver kravet att alla enheter ska ha fem egna miljömål har barn och utbildningsnämnden satt upp som mål att andelen ekologisk mat i skolorna och förskolorna ska öka samt att varje rektor årligen i samband med bokslutet för tertial 2 ska redovisa hur miljö- och klimatfrågorna integreras i undervisningen. Dessa mål är nya för 2008, så de har ännu inte fått genomslag i verksamheterna.

Natur- och kulturskolans arbete är tätt knutet till förvaltningens EMAS-arbete, eftersom fokus ligger på lärandet och mycket lärande för hållbar utveckling sker utomhus. Under året har 3755 personer tagit del av natur- och kulturskolans verksamheter. Majoriteten av dem – drygt 2000 stycken – har kommit från grundskolan. Av dessa kom 90 elever från fristående grundskolor. Ett nytt tema för säsongen har varit Energi, som alla elever från Dalabergsskolan arbetat med. Nytt för i år var också att naturskolans personal var med som pedagoger på Linnébåten. 274 elever år 4 deltog i Linnébåtsexkursionerna.

Naturskolan medverkar, tillsammans med några andra naturskolor i Sverige, i att arbeta fram ett läromedel om att lära in svenska utomhus. Boken beräknas vara klar hösten 2009.

Beredningen för miljö- och klimatfrågor har tilldelat miljöpriset till Bokenäs fritidshem med motiveringen: för att verksamheten har byggts underifrån, samt att den arbetar med att förändra barns och ungdomars värderingar och inställning till miljöfrågor på lång sikt.

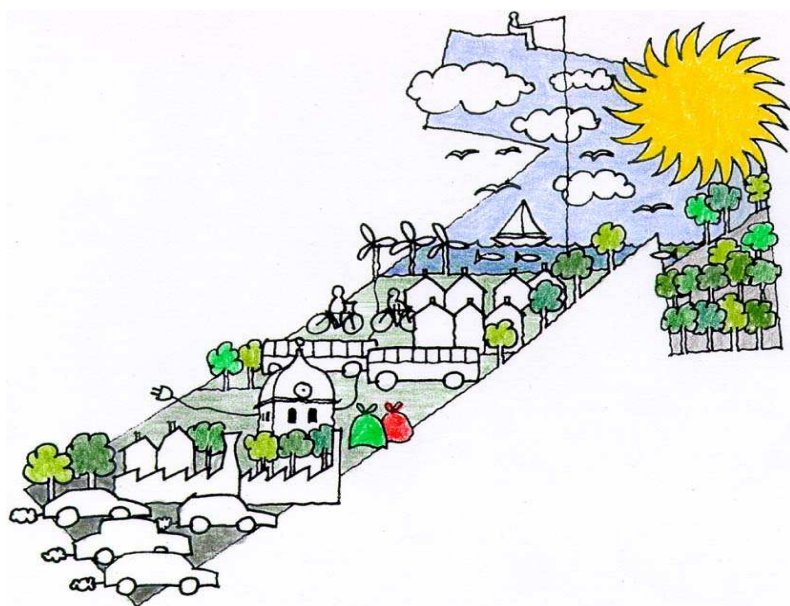
Kultur och Fritid

Gemensamma detaljerade miljömål	Kommentar	Resultat
Genomföra årligt energibokslut		Uppfyllt
Natur och kulturguiden kommuniceras till alla anställda Sprids genom att ordna aktivitet till olika utflyktsmål i guiden.		Uppfyllt

Miljömål	Kommentar	Resultat
Minska förbrukningen av icke förnyelsebar energi Att inte öka mängden koldioxidutsläpp igenom kultur och fritids verksamheter. Förbrukning av grön el i procent av total förbrukning	Översyn av kultur och fritids anläggningars energiförbrukning och planering av åtgärder för att minska förbrukningen och öka andelen grön el pågår. Kommunfullmäktige har avsatt medel för detta. Mätningen av energiåtgång görs för 2008 och är utgångspunkt för att sätta mål för 2011.	Uppfyllt
Minska förbrukningen av icke förnyelsebar energi Att inte öka mängden koldioxid igenom kultur och fritids verksamheter. Antal km körda mil med egen bil i tjänsten.	Antal körda mil med egen bil i tjänsten kommuniceras på APT för att arbeta med hur vi minskar antal körda mil med egen bil i tjänsten. Mätning av antal körda mil med egen bil görs för 2008 och detta är utgångspunkten för att sätta mål för 2011.	Uppfyllt

Minska förbrukningen av icke förnyelsebar energi Att inte öka mängden koldioxidutsläpp igeonom kultur och fritids verksamheter. Energiåtgång för uppvärmning av verksamhetslokaler ska följas upp av ansvarig avdelningschef och avvikelser analyseras i samverkan med förvaltningens miljösamordnare.	Energiåtgången för uppvärmning av verksamhetslokaler. Avvikelser ska rapporteras till miljösamordnaren och analyseras tillsammans. nuläge bestäms för 2008 och mål bestäms för 2011.	Uppfyllt
Antal avvikelser/förbättringsrapporter	Jämförande mätning startade 2008 från bästa förändringspositionen	Påbörjat
Antal arbetsställen som fomulerat "Vad är en miljömedveten personal" i handlingsprogram (EMAS)	Två avdelningar har genomfört målet början på 2009 Övriga är genomförda under 2008	Uppfyllt

Inom Kultur och Fritids verksamhet har man ansvar för föreningsbidrag. För att få föreningsbidrag ställs det krav på att följa kommunens miljöpolicy. För största delen av anläggningar som Kultur och Fritid ansvarar för är lamporna utbytt till lågenergilampor. I Fridhemshallen har även en del ljusdetektorer satts in i omklädningsrum. Kultur och Fritid arbetar för att få en miljömedveten personal där miljöarbetet ska vara en naturlig integrerad del vardagliga arbetet: Vi har också fått i gång ett arbete på fritidsgårdarna för att få ungdomarna mer miljömedvetna. Strömbrytare för datorer har installerats på alla administrativa arbetsplatser inom vår verksamhet.

Detta har hänt under 2008

I den här redovisningen kan man se att hela kommunens verksamhet aktivt arbetar med att minska miljöpåverkan med både stora och små insatser. I kommunens fastigheter har beroendet av fossila bränslen minskat och vi har snart inga fastigheter kvar som är uppvärmda med olja. Uppvärmning för kommunalägda lokaler är till största delen anslutna till kommunens fjärrvärmenät.

Ett nytt kraftvärmeverk på Lillesjö har tagits i bruk för produktion av el och värme.

Nya grepp har tagits av upphandlingsavdelningen som ställer krav på både etik och miljö i samband med upphandling av blommor.

En utredning pågår om möjligheterna att starta ett ekologiskt och vetenskapligt centrum för utställning, utbildning och konferenser.

Framtiden

Vi arbetar hela tiden med att stärka miljöarbetet i hela Uddevalla kommun, både det interna arbetet i den kommunala verksamheten och det utåtriktade som berör våra medborgare och verksamhetsutövare. Speciellt fokus är just nu på klimatförändringen och vad som kan göras för att minska den påverkan vi i Uddevalla kommun har. Här spelar konsumtionsfrågan stor roll och på vilket sätt de varor vi handlar är tillverkade. Vi kommer därför att satsa på en kraftfull kommunal information kring konsumtion och klimat.

Ett regionalt projekt har påbörjat med inriktning att skapa mer miljö- och rättvisanpassad handel i stadskärnan. Syftet är att skapa en naturlig marknadsplats för producenter/grossister som saluför närproducerade miljö och rättvisemärkta varor och att Uddevalla kommun ska bli en Fair Trade City.

Vi utreder möjligheterna att samordna distribution av varor inom den kommunala verksamheten och på så sätt minska transportererna.

Vi arbetar med att öka tillgången på förnybar energi i samarbete med näringslivet. Vid fysisk planering underlätta för en minskning av koldioxidutsläpp exempelvis vid planeringen av ett nytt resecentrum och förutsättningarna för kollektivtrafiken med bussprioriterade korsningar, snabba stråk i stadstrafik, pendelparkering.

En ny cykelkarta för kommunen kommer inom kort att vara klar. Den kommer att marknadsföras för att nå ut till så många kommuninvånare som möjligt.